

Александар Сергејевич Пушкин

ЦИГАНИ

(одломци)

Алеко спава. Тешко груди
Притиска страхан призор један.
Са криком се у тами буди.
Љубомори још увек предан,
Руку пружа у мрак Алеко...
Али Земфира је далеко.
Покривач хладни само ту је.
И скаменила му се душа;
Уздрхтао се диже, слуша,
Ал' више нема шта да чује.
Тишина... Нем је већ од страха.
Леди се, гори, безброј пута,
Из черге излази без даха,
Крај тихих кола страхан лута.
Свуд влада мук; и поља неме;
По небу тихо магле језде,
Необично и мрачно време,
Тек варљиво трепере звезде,
И сјајни траг у роси само
Што некуд у даљину ходи.
Алеко немо иде тамо
Куд злослутна га стаза води.

На крају пута најзад виде:
Бели се гроб пред њим у тами.
Клецају ноге, једва иде,
Колена дрхте, усне бриде,
Предосећање страшно мами.
Иде... наједном – да ли снује?
Две сенке види он пред собом
И сасвим близу шапат чује
Над оскрнављеним гробом.

I глас:

Време је...

II глас:

Чекај...

I глас:

Морам, мили...

II глас:

Не, не, још мало, бар док сване!

I глас:

Не, већ смо дуго овде били.

II глас:

Кад пољубиш ме, дах ми стане...

I глас:

Уништаваш ме... муж је чудан

II глас:

Још часак...

I глас:

Ако се без жене
Пробуди сада?

Алеко:

Већ сам будан.
Не журите се! Куд без мене?
Биће вам добро ту, крај гроба!

Земфира:

Ах, бежи!

Алеко:

Неће он далеко;
Причекај! Куд ћеш у то доба?
Лези!

(Удара га ножем.)

Млади Циганин:

Ја умирем...

Земфира:

Алеко!
Не, убићеш га! Не са тиме!
Погледај, сав си већ у крви!
Што чиниш то?

Алеко:

Ја нисам први:
Сад уживај ко пре са њиме.

Земфира:

Не, доста, више се не бојим!
И нећу ништа да те молим:
Над злочином те кунем твојим!

Алеко:

Умри!
(Убија је.)

Земфира:

Ја умирем и волим.

Даницом зарен дан је сјао.
На једном гробу је Алеко
У крви, коју није спрао,
Седео с ножем. Недалеко
Пред њим су била мртва тела.
Страшан је био он у лицу;
Цигански табор уз убицу
Узнемирено већ се збио.
Ископан један гроб је био,
И жене су још, пре опела
Целивале у очи мртве...
Не обзирући се на друге,
Без речи, скамењен од туге,
Посматрао је старац жртве.
Дигли су млади пар и скупа
Положили у земље крило:
Сахранили су труп до трупа
И пред Алеко то је било...
А када затим земљу неко
У хладни гроб да баца поче,
Немо се погнуо Алеко
И срушио на траву с плоче...

Старац је пришô тад и рекô:
„Човече горди, иди сада!
Код нас ваш закон не постоји,
Од њега нико ту не страда,
Шта ће нам крв и јади твоји?
Не кажњавамо смрћу људе.

Али с убицом ко да буде?
Не пристаје наш удес теби,
Слободу хоћеш само себи,
Од гласа твог се коса јежи;
Сви ми смо кротки, добри људи,
Свиреп и зато ти си. Бежи!
Збогом. И мир са тобом буди.”

Он рече то – и табор неста
У степи, даље од тог места
Изабравши опет пут на вољу...
И сад су сама кола једна
С убогим платном, черга бедна,
Још стајала у кобном пољу.
Тако, пре но што зима стигне,
Понеки пут у јутро тмурно
Кад се с поља с криком дигне
Ждралова позних јато журно
И одлеће у места мила –
Погођен смртно кобним зрном,
Остаје један на тлу црном
Опустивши без моћи крила.
Дошла је ноћ: под шатром тамном
Уз огањ нико није бдео;
Нико под овом чергом срамном
До јутра није очи свео.

ЕПИЛОГ

[...] Срео сам идући кроз степу,
Над границама древних хорди
Цигана мирних табор горди –
Смерне слободе децу слепу.
За њиним лењим караваном
По пустињи ја лутах често;
Насићен њином простом храном,
Уз њихов огањ нађох место.
Срећан кад би се путем чуле
Песама њиних ведре риме,
Дуго сам драге Мариуле
Понављао у себи име.
Ал’ мало среће и ту има,
Природе децо, међу вама;
И ту, под бедним шаторима
Постоје море, боли срама,
Ни ваша худа уточишта
Дивљина није спасла јада;
Од кобних страсти свуд се страда,
И нас од њих не штити ништа.

Препевао Милорад Павић

Извор: А. С. Пушкин, *Драме. Поеме. Песме*, Просвета, Београд, 1975.